

Naujienu Antroji Dalis

NR. 779

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

B. SYLA

CARŲ IR SOVIETINĖS RUSIJOS IMPERIJŲ PALYGINIMAS

Caro laikų revoliucionierius S. M. Stepniak - Kravčinski 1885 m. rusų kalba parašė, o William Westall išvertė į anglų kalbą knygą: "Russia under the tzars". Tais pačiais metais Ward and Downsey Londone ją išleido. Dabar tą knygą iš anglų kalbos M. Ermaševa išvertė į rusų kalbą ir Social-Ekonominė literatūra "Mysl" Maskvoje 1964 m. išleido 25,000 egz. tiražu. Turint galvoje, kad dabar Sovietinėje Rusijos Imperijoje yra 220 milijonų gyventojų, tai išleista labai mažai.

Šiai "Rusija carų valdžioje" Eugenija Taratuta, parašiusi įvadą, apimančią net 17 puslapių. Tarp kitko parašyta: "...Kaip mes matome, S. Kravčinski užsibrėžė sau didelę programą su pažindinti vakarų europietį skaitytoją su Rusija. Jis norėjo pateikti šiam skaitytojui ir ekonominį, ir socialinį, ir dvasinį Rusijos gyvenimą. Be to, Kravčinski norėjo nušviesti ir kolonialinę carizmo politiką, ir ištiesai nacionalinį klausimą, aštriai pasireiškusių Rusijos imperijoje..." (17 psl.).

"...Ji daug ką atskleis (ši knyga S. B.) sovietiniam skaitytojui, ypač jaunimui, gimusiam ir gyvenančiam socializmo epochoje, kai Rusija carų valdžioje tapo turtu istorijai". (20 psl.).

Matosi, kad sovietų valdžia, išleisdama šią knygą, norėjo parodyti kokia buvo carų valdžia žiauri. Tačiau atrodo, kad protingas sovietinis skaitytojas ras ką kitą. Žinoma, jis nedrįs apie tai prasitarti.

Paskaičius šią knygą, kilo mintis bent trumpai palyginti carų Rusijos valdžios veiksmus su dabartinės sovietinės valdžios veiksmis.

S. Stepniak savo pratarmėje, parašytoje 1885. IV. 7 Londone, pasakė: "...Tik viena vyriausybės partija ir jos sąjungininkai galėjo savo reikalams naudotis spaudos balsu. Kažin ar reikia įrodinėti, kad jų pasisakymai toli gražu nesupažindina bendruomenės su padėtimi krašte..." (24 psl.).

Nagi dabar Sovietijoje ar ne tas pats? Valdo negausi, lyginant su gyventojų skaičiumi procentaliai (5,4%) kompartija; spauda tarnauja tik jai: akiplėšiskai meluoja žinodama, kad gyventojai žino, jog skelbiamas melas, tačiau verčia tikėti melu ir tvirtinti, kad tai tiesa.

Toliau kalbėdamas apie Rusijos žmones, Stepniak pasakė: "...Nėra didesnio nuostabumo, kaip kontrastas nuostatų tarp kaimiečių ir įstaigų, kurie ap-

saugoja bendruomenės aukštesnio sluoksnio gyvenimą... Iš vienos pusės kaimietis prieš save mato savo žmones, kuriuose išikūnijęs teisingumas ir broliška meilė, iš kitos — oficiali Rusija, atstovaujama valdininkų ir caro, jo teisėjų, žandarų, ministrų — visame mūsų istorijos bėgyje išikūnijusį gobšumą, papirkimus ir prievartą. Šiose sąlygose nesunku rasti palyginimą: 'Geriau kaltam stovėti prieš pasaulį, negu nekaltam prieš teisėją' — sako šio meto valstietis. Jo pirmūnai sakydavo: 'Gyvuok, gyvuokit, vyrai, kol Maskva neaplankė' (35 psl.).

Ir šiandien sovietinės imperijos gyventojas mato tą patį. Toks skirtumas, kad vietoje caro yra kiti "carai" su savo pataikūnais, su tokiu pačiu gobšumu, prievartavimu ir kyšininkavimu. Su papirkimu kartais esti dar blogiau: paima kyšį ir pasielgia dar žiauriau.

Kalbėdamas apie religiją, Stepniak pasakė: "...Pravoslavyja nuo pat pradžios savo esme buvo nacionalinė religija; ji skyrėsi nuo kitų europinių šalių tuo, kad bažnyčia buvo tarptautinė institucija... (57 psl.), rusų cerkvija visiškai priklausė despotinei valdžiai ir paversta tironijos ir priespaudos gėdingu ginklu... (58 psl.). Pats caras beveik i tikėjo, kad jis įkūnytas dievas žemėje... jei kas ko nors prašytų, pvz. kalinui malonės, būtinai jis atsakytų: 'Mes paleisim, jei tokia bus Dievo valia...' (59 psl.).

Šiandien iš viso tikėjimas varžomas: maldos namai uždaroni ir juose įrengiami teatrai, muziejai, sandėliai, tvartai, vedama neribota ateistinė propaganda, dvasiškiai tremiami, žudomi, tikintieji persekiojami ir t. t.

Kalbėdamas apie rusišką teokratiją ir atsilikimą nuo kitų kraštų, Stepniak - Kravčinski jau peikia caro valdžią, kad ji laimėjusi teritorijas Rytuose, nepasiruošė tinkamai puliti vakarus: "...Iki pradžios XVII šimtmečio Rusija savo sienas stūmė į rytus. Dabar ji pradėjo puliti priešinga kryptimi, sueidama į sąlytį su civilizuoatomis ir tvirtomis Vakarų valstybėmis... (63 psl.). Rusija taip toli atsiliko nuo kitų kraštų, jei jos dar kelios kartos grįmstų savo prietarų nerangume, jai niekad jau nepasisektų atgauti prarastas pozicijas. Ties jos sienomis sparčiai tvirtinasi germanų valstybė. Prūsija būtų tvirtai įsikūrusi prie Baltijos jūros ir — kažin kuriam laikui! — atitvertų vienintelį kelią tarptautinei

(Nukelta į 7 psl.)

M. Ivanauskas "Meilės maršo" fragmentas
(Iš parodos Roosevelt mokykloje, Ciceroje)

B. KLOVAS

PABALTJO VALSTYBĖS DIDŽIŲJŲ KARO METO ŽAIDIME

(Tęsinys)

Iš Teherano Churchillis vyksta į Turkiją pasimatyti su Turkijos politikais. Susitikęs su Turkijos užsienių reikalų ministriu Saracoglu, Churchillis informuoja pastarąjį, kad ateity yra užplanuota sudaryti tarptautinės taikos organizacija, kuri būsianti veiklesnė ir stipresnė negu buvusi neveikli Tautų Sąjunga. Ministeris Saracoglu tuo nesizavi. Pastarasis pareiškia Churchillui, kad jis tikėjosi ką tai tokio daugiau realaus esant reikalinga: visa Europa yra pilna slavų ir komunistų; visos pralaimėjusios šalys gali tapti bolševikinės ar slaviškos, jei Vokietija bus nugalėta. Churchillis, gerai žinodamas Stalino apetitus, vis tiek tikina turką, kad dalykai nevisada taip blogai vyksta, kaip galvojama. Jis aiškina Užsienių reikalų ministriui, kad ir Molotovas prašė sutarties, kur Pabaltijo valstybės būtų laikomos Rusijos provincijomis, bet anglai nesutikę su tuo dėl dviejų sumetimų: a. kadangi teritoriniai patvarkymai turi būti atidėti ligi karo pabaigos ir b. kadangi anglai jautė reikalinga palikti individams laisvą apsisprendimą. (Churchillis, IV t., psl. 710—711).

Teherano konferencija nesvarstė jokių sienų klausimų. Tai buvo daugiau karinio pobūdžio konferencija, kur sąjungininkai buvo susirūpinę Antruoju Frontu. Amerikiečiai, bendrai paėmus, nemėgo svarstyti sienų klausimo, einant karui.

Chuchillio procentai

Sovietų kariuomenės pasistū-

mėjimas į iVdurio ir Rytų Europą 1944 m. vasarą verčia Churchillį svarstyti su rusais politinį patvarkymą užimamose srityse. Jis kombinuoja sumažinti rusų įtaką Balkanuose, bet jau yra per vėlai ir tai brangiai atsieina, ypačingai jo procentų paliesiems.

Churchillis niekada nebuvo už tai, kad būtų pasiūsta kariuomenė į Balkanus. (Churchillis, IV t., psl. 826). Jis norėjo ten matyti tik partizaninį karą išplėstą. Ir iš tikrųjų, ką anglai būtų siuntę, jei kiti daugiausia už juos kariavo? Jis visą laiką buvo už Tito, nežiūrind įspėjimų, kuriuos jam darė kiti, gerai susipažinę su Jugoslavijos padėtimi. Anglai davė Titui ginklus, kuriuos jis panaudojo prieš savo oponentus, kai atėjo išlaisvinimo valanda.

Kaip tik prez. Rooseveltas savo metu norėjo judėti į siaurės rytus ligi Dunojaus. (Churchillis, V t., psl. 353). Bet jis tada nerado pritarėjų iš savo sąjungininkų pusės, taip pat įskaitant anglus ir net savo paties karo vadus.

1944 m. gegužės 5 d. Edenas siūlo Sovietų ambasadoriui, kad karo metu politiniai Britanija vadovautų Graikijai ir Sovietų Rusija Rumunijai. Prez. Rooseveltas tuojau pat pareiškė savo nepasitenkinimą tokiais "įtakos sferų" idėjai Europoj. (Edenas, psl. 533).

Anglai susirūpinę dingstančia savo įtaka Balkanuose. Churchillis rengiasi vyksti į Maskvą tartis su Stalinu, gelbstint anglų įtaką.

1944 m. gegužės 31 d. Chur-

chillis prašo prez. Roosevelt, kad tas sutiktų su tuo: jis noris tartis su Stalinu dėl Balkanų, tai liesią tik karo metą ir nepažeis jokių teisių ir įsipareigojimų, kuriuos kiekviena Didžioji Galybė turėsianti vykdyti taiką nustatant ir atsižvelgiant į Europos visumą.

JAV pirmoji reakcija buvo šalta. Valstybės Sekretorius Hull nervinosi dėl kiekvieno pasiūlymo, kuris galėjo atrodyti pradedas kurti ar priimti, tokos sferų idėja. Churchillis, VI t., psl. 74).

Pagaliau birželio 13 d. prez. Rooseveltas sutinka su Churchillio prašymu, tik pridėda, kad Churchillis turis būti apdairus ir aiškiai padaryti, kad anglai ir amerikoniai nenustato jokių pokarinių įtakos sferų. Tai tebūnie trijų mėnesių bandymo laikui, kaip viskas eis. Bet atsiti-ko visai kitaip.

Prieš ruošdamasis vykti į Maskvą, Churchillis nori įsitikinti Stalinui, nežiūrint kokia kaina jis mokėtų. Liepos 11 d. jis sveikina Staliną, garbingai pasistūhėjus ligi Vilniaus. (Churchillis, VI t., psl. 80).

Stalinas nesiskubina taip greit priimti Churchillį į svečius. Liepos 15 d. jis primena Churchillui, kad kas liečia Rumuniją ir Graikiją, vienas dalykas esąs aiškus, kad Amerikos vyriausybė turinti kai kurių abejonių ir būsią geriau tą reikalą atidėti, kol bus gautas Amerikos atsakymas į rusų užklausimą. (Churchillis, VI t., psl. 90).

Churchillis pradeda gauti visokių patarimų. Labiausiai jis vertino Pietų Afrikos ministro pirmininko Smutso sveiką išmintį.

1944 m. rugpiūčio m. 30 d. Smuts įspėja Churchillį, kad nuo dabar būtų protinga sekti visus reikalus akylai, kas liečia būsimą Europos sutvarkymą, nes tai esąs esminis dalykas, nuo kurio visa pasaulio ateitis priklausys per kartas. (Churchillis, VI t., psl. 100—101).

Rugsėjo 20 d. Smuts užtraukia naują dainelę: JAV ir Didž. Britanija turinti naudoti savo įtaką sveikos nuovokos ir saugumas pirma labui, negu rūpintis mažųjų valstybių padėtimi. (Churchillis, VI t., psl. 211).

Kiekvienam yra aišku, kad mažųjų valstybių padėtis priklausė nuo didžiųjų valstybių santykių tarpusavyje. Toks patarimas visai buvo ne vietoj, nežiūrint ir to, kad Edenas sako, jog "nebuvo kito gyvo žmogaus, kurio išmintį aš gerbiau labiau". (Edenas, psl. 78). Tokiam patarime tai tikrai nebuvo daug išminties, bet žymiai daugiau menkos politikos.

Po visų tų pasirėngimų Churchillis vyksta Maskvon ir susitaria su Stalinu dėl anglų ir sovietų politinės įtakos Balkanuose procentais. Churchillis viską — procentus — surašė ant popieriuo gabela, bet ten nebuvo Pabaltijo valstybių ir Lenkijos, nes kalba ėjo apie Balkanus. Stalinas pilnai pritarė tiems procentams. Churchillis norėjo tą popieriuką sunaikinti, bet Stali-

nas liepė jam tą popieriuką pasaugoti ateičiai, nes galis būti labai reikalingas. Tas popierukas turėjo žymiai vėliau daug reikšmės visose sovietų ir vakariečių santykiuose dėl politinės įtakos Balkanuose.

Churchillis, grįžęs iš Maskvos, spalio 20 d. rašo Stalinui, kad tas atmintinas susitikimas Maskvoje parodė, nesant tokių dalykų, kurie negalėtų būti išspręsti tarp jų, kada jie susitinka draugėn atvirom ir draugiškom diskusijoms. (Churchillis, psl. 243).

Churchillis buvo tiesiog apkerėtas Stalino geraširdyste. Visur stengiasi kvieisti rusus dalyvauti. Net spaudžia amerikiečius su tuo sutikti. Italija ir Jugoslavija yra geriausi pavyzdžiai, kur komunistų partijos tik ir paliko tokios stiprios dėl to persistengimo.

Po Maskvos vizito pradeda ruošti Jaltos konferencijai. Stalinas neslepė savo pokarinių siekių. Jis turis gauti atlyginimą už rusų tautos aukas, neišskiriant ir teritorijos padidinimo. Kitos tautos jam nesvarbu. Jo reikalavimai patiekti ant stalo net-tada, kada jis žengė į karą. Jo tikslas buvo ne laimėti galutinį karo mūšį, bet pasiekti pergalės tuo būdu apskaičiuojant, kad būtų pasiekta politinės ir teritorinės ambicijos. (Broad, psl. 404). Ir Edenas sutinka, kad Stalinas buvo tikrai vienas iš trijų, kuris turėjo aiškų vaizdą, ko jis nori.

JAV turėjo pakankamai karinės galios prieiti su rusais prie gerbtinų susitarimų. Bet politikai manė, kad asmeninė draugystė gali lemti valstybių politiką.

Geriausiai galima apibrėžti 1944 m. vyravusias nuotaikas Laivyno Sekretoriaus James Forrestal pastabomis, kad jei amerikietis siūlo veikti pagal "mūsų saugumo reikalavimus, jis turi būti pasiruošęs būti vadinamas prakeiktas fašistas... kai jei Dėdė Joe siūlo, kad jis nori Pabaltijo, pusės Lenkijos, visos Besarabijos ir priėjimo prie Viduržemio Jūros, visi sutinka, kad jis yra geras, atviras, supratingas, ir bendrai malonus vyras, kuris yra lengvai sukalbamas, kadangi jis taip atviras, ko jis nori".

Prieš invaziją Normandijoje Sumner Welles buvo pasiūlęs griežtesnę laikyseną su rusais. Prez. Rooseveltas buvo sutikęs, bet Cordell Hullis norėjo remtis "svyruoti — ir — laukti" politika. (Baruch, psl. 558).

Vykdamį į Jaltą, vakariečiai nebuvo pasiruošę, neturėjo jokios dienotvarkės, nei sutarimo, kaip ilgai konferencija tęsis.

Jaltos Konferencija

Jaltos konferencija vyko 1945 m. vasario 4—11 dienomis. Konferencija prasidėjo vasario 4 d. po pietų.

Prez. Rooseveltui buvo reikalinga pagaiba prieš japonus ir jis neturėjo jokio intereso pykinti Staliną raizgiomis problemomis, kurios galėjo palaukti Taikos Konferencijos. Visų politikierių tikslas buvo pirma laimėti karą ir tam reikią nesupykinti rusų. Tai sena dilema, kur

Keturų metų mergaitė supažindina trijų savaičių stirniuką su savo žuniuku. Jos draugė atidžiai seka supažindinimo ceremonijas.

principai aukojami karo pergalei. Nestebėtina, kad nuo Teherano Konferencijos pradėjo skliti visokie gandai: būk rusams, nežiūrint Atlanto Čarterio, palikta Pabaltijo valstybės. Bet niekas nenorėjo pakelti balso už Pabaltijo valstybes; tai gali palaukti Taikos Konferencijos.

Vasario 8 d. plenarinėje sesijoje prez. Rooseveltas pastebėjo, kad skirtumai tarp vakariečių ir rusų tesą tik žodžių vartojimo reikalas. Tame posėdyje amerikiečiai ir įnešė Declaration on Liberated Europe projektą. Stalinas su tuo sutiko. Tik jis buvo tikras, kad laisvi rinkimai Rytų Europoj sunaikins komunistų kontrolę ir pareiškė: "Laisvai išrinktos vyriausybės tose šalyse bus anti-sovietinės, ir mes tai negalime leisti". Bet Jaltos konferencijoje jis vis tiek pasirašė tą deklaraciją.

Toji deklaracija nebuvo taip lengvai pasirašyta, kaip kai kas bando vaizduoti, kad tai buvo pasirašyta prie kavos ir vodkos su kaviaru, jau vykstant namo, visai nesvarščius ir pasirašyta, kad tik atsikratytų. Tai buvo visai rimtai svarstyta ir mūsų Pabaltijo valstybių teisės ten yra aiškiai nustatytos. Tai yra trijų didžiųjų susitarimas mūsų naudai ir mes tik turim siekti, kad ir jis būtų įvykdytas. Jalta mūsų reikale nebuvo jau taip grynas išdavimas ar nepasisekimas, kaip tūli bando vaizduoti. Toks vaizdavimas gerai patarnauja rusų siekiams, kad būk vakariečiai ir Jaltoj mus paliko rusams. Taip nėra. Kodėl tai yra neįvykdyta, tai yra visiems žinomi dalykai pokarinėje istorijoje.

Išlaisvintos Europos deklaracija buvo taip pat svarstyta šeštoje plenarinėje sesijoje vasario 9 d. Stalinas norėjo įdėti papildymą prie projekto ketvirto paragrafo: "Sąryšy su tuo, parama bus teikiama tiems politiniams vadams tų šalių, kurie aktyviai dalyvavo kovoje prieš vokiečius užpuolikus".

Prez. Rooseveltas pareiškė, kad toji deklaracija bus taikoma ne tik Lenkijai, bet kiekvienai sričiai ar šaliai, kur tai yra reikalinga. Atsimerant Pabaltijo valstybių skirtingą padėtį nuo visų išlaisvintų kraštų, tai kaip tik ir buvo reikalingiausia joms taikinti tą deklaraciją. Pabaltijo valstybės buvo aukos tarptautinės politikos, kuri remiasi grobimais.

Tą pat dieną po pietų trys užsienių reikalų ministrai taip pat svarstė tą deklaraciją. Stetinius buvo priešingas Stalino pasiūlytam papildymui, motyvuodamas, kad tai bus kišimasis į išlaisvintų kraštų reikalus ir didiesiems teks daryti sprendimus dėl asmenų, kas bendradarbiavo su priešu ir kas ne: tie sprendimai turį būti palikti paties tų kraštų žmonėms padaryti. Edenui sutikus su Stettiniais nuomone, buvo sutarta tą klausimą referuoti plenarinėje sesijoje.

Vasario 10 dieną taip pat užsienių reikalų ministrai svarstė tą deklaraciją. Molotovas atsisakė nuo rusų priedo, bet tuoj įnešė kitą. Jis siūlė vietoj "jie nustatys tuojaus atitinkamą mašineriją vykdyti bendriems įsipareigojimams kaip nustatyta deklaracijoje" savo priedą "jie tuojaus imsis visų priemonių vykdyti bendrus pasitarimus". Rusai visada yra už "pasitarimus", bet nemėgsta jokių organų, kurie svarstyti jų veiksmus. Edenas ir Stetinius su Molotovo pasiūlymu sutiko.

Plenarinėje sesijoje, Edenui pareferavus, tai irgi buvo priimta.

Bet neteko girdėti, kad tie bendri pasitarimai būtų ką nors konkretaus atnešę. Tik tarp kitų klausimų ir tas klausimas kildavo. Tai buvo laikoma antraeilium dalyku, nors karo metu tai buvo pirmaeilis. Nesusitarus dėl pagrindinių klausimų, atkrisdavo ir taip vadinamieji šalutiniai klausimai.

Amerikiečių projektas — Declaration on Liberated Europe buvo Jaltoj visų trijų priimtas ir pasirašytas. Tuo JAV ir Didž. Britanija išgavo iš sovietų įsipareigojimą praveisti laisvus ir demokratinius rinkimus ir pripažinti laisvas demokratines vyriausybes išlaisvintuose kraštuose.

Deja, tikros sunkenybės atėjo po Jaltos, kada susitarimai buvo pradėta nebegebtai ir naudoti jėgos politiką.

Prez. Rooseveltas nevažiavo į Jaltą ginčytis ar prieštarauti rusams, bet pasiekti susitarimo su jais. Vakariečiai Jaltoj susidūrė su faktu, kad raudonoji armija buvo toli pažengusi į priekį. To rezultatai buvo apgailėtini visoms toms išlaisvintoms tautoms, kurios buvo rusų išvadotos nuo vokiečių.

Anglai visai nenori rašyti apie tą deklaraciją, Churchillis,

aprašydamas Jaltos konferenciją, visai jos nemini. Tik jau po Jaltos, pradėjus spausti vakariečius iš Balkanų, ją pamini, kad tokia buvo sutarta. Edenas irgi labai skeptiškas dėl tos deklaracijos. Anglų toks nusistatymas yra visai nestebėtinis, prisimenant jų procentus. Edenas pripažįsta, kad amerikiečiai patiekė tos deklaracijos projektą. Jis taip pat neneigia, kad toji deklaracija, nors stebėtina savo intencija, buvo greit paneigta sovietų veiksmais. (Edenas, psl. 599). Jo nuomone, vasario mėnesio gale rusų padarytas perversmas Bukarešte parodė tos deklaracijos nerealumą. Bet kodėl toji deklaracija buvo jam nereali, paaiškėja toliau. Mat, Churchillis jautėsi suvaržytas nuo griežto protesto einant "procentų" susitarimu. Edenas tą Churchillio elgesį teisingai, kad būk geriau esą rezervuoti savo argumentus dėl tų sričių, kur anglai turi specialius interesus ir priemones tai parremti. (Edenas, psl. 605).

Churchillis prisipažįsta, kad Stalinas laikėsi griežtai to susitarimo ant to popieriuko. Dėl Graikijos, kai Atėnuose vyko gatvių kovos su komunistais, nei vienas napalankus žodis neišėjo iš Pravdos ar Izvestijų. (Churchill, VI t., psl. 293).

Tokie pasiteisinimai tėra tik savo nevykusios politikos baltinimas, daugiau nieko. Kad anglai kovojo už savo specialius interesus, tai yra visiems aišku ir be jų pasiaiškinimų. Bet anglai neturėjo ir neturi pamiršti, kad ir kiti kovojo už anglų interesus ir bendrus demokratinus principus, kurie buvo ir yra taip pat ir anglų interesai. Edenas verkia dėl priemonių, o kitoj vietoj giriasi, kad anglai turėjo didesnę karą jėgą, kaip amerikiečiai 1944 m. birželio mėnesio karo lauke. (Edenas, psl. 61).

Montgomery yra pasakęs, kad karas yra politinis įrankis; ir kai kartą yra aišku, kad karas yra laimėtas, politiniai sumetimai turi įtaigoti jo tolimesnę eigą. Tuo principu, atrodo, tik Stalinas tesivadovavo.

Jaltos sutartoji deklaracija liečia ir mus, kaip išlaisvintus iš vokiečių okupacijos. Mes nebuvom Hitlerio satelitai, nes rusai patys mus greičiau pasiskubino užgrobti, su pačiu Hitleriu susitarę. Jei ir būtų kas norėjęs likti vokiečių satelitu, tai rusai tam sukliudė, dar prieš atsiranant vokiečių satelitams.

Toji išlaisvintų kraštų deklaracija ir buvo tas rąstas, kuris pradėjo visą sąjungininkų vėžimą versti iš koto.

Reikia sutikti su Stettinium, kad Jaltos pirmą kartą trys didieji pasiekė pagrindinių susitarimų, kurie lietė pokarines problemas, kai kitose konferencijose tebuvo pasitenkinama tik tikslų ir siekių pareiškimais. (Stettinius, psl. 3).

Tai yra susitarimai, kurie riša šalis teisiškai ir politiškai. Todėl ir yra didžiųjų pareiga žiūrėti, kad tie susitarimai ir būtų vykdomi.

Kaip jau buvo minėta, prez. Rooseveltas tebuvo sutikęs su Churchillio prašymu tartis su

sovietais dėl politinių reikalų Balkanuose tik trims mėnesiams. O Churchillis nuvykęs į Maskvą 1944 m. spalio m. susitarė su Stalinu dėl procentų. Anglai Valstybės Departamentą apie tuos procentus nepainformavo. Valstybės Departamentas tesužinojo apie procentus tik per Maskvos ir Ankaros ambasadas. Tas rusų-britų susitarimas aiškiai parodė, kad JAV negali laikytis senos padėties. Todėl siekė išgauti iš Sovietų ir Anglų pasižadėjimą, kad išlaisvintoj Europoj bus praveisti laisvi ir neįtaigoti rinkimai ir bus sudarytos pačių piliečių demokratinės vyriausybės. Tam ir buvo įnešta toji deklaracija, kuriai pritarė ir sovietai ir anglai. Ne vien sovietai, bet ir anglai nebuvo taip jau susirūpinę tą deklaraciją stengtis įgyvendinti.

Prez. Rooseveltas neturėjo iliuzijų apie rusus prieš ar po Jaltos konferencijos. Jis gerai žinojo visus pavojus ir sunkumus, kuriuos jis turi pakelti, tartis su Sovietų Sąjunga. Anglai jam taip pat stengėsi sudaryti sunkumų, pataikaudami rusams.

Churchillio išpūdis, kurį jis parsivežė iš Krymo ir iš visų kitų kontaktų su rusais, buvo, kad maršalas Stalinas ir sovietų vadai nori gyventi garbingai draugystėje ir lygybėje su Vakarų demokratijomis. Jis jaučia, kad jų duotas žodis yra jų išpareigojimas. Ir jis, Churchillis, nežinąs jokios kitos tokios

vyriausybės, kuri laikytųsi tvirtai savo nenaudai, kaip laikosi Sovietų vyriausybė. Jis atsisakęs net diskutuoti Sovietų geros valios klausimą. Taip jis kalbėjo 1945 m. vasario 27 d. žemuose Rūmuose, prašant patvirtinti Jaltos Konferencijos nutarimus. (Churchill, VI t., psl. 401).

Rumunija buvo toji pirmoji valstybė, kur paaiškėjo, kad garbinga deklaracija yra tuščias sovietų žodis. Višinskis atvyksta į Bukareštą ir sutvarko Rumunijos reikalus tuo pat būdu ir tais pat metodais, kaip jis sutvarkė Latvijoje ir kiti sovietų ponai Estijoje ir Lietuvoje.

Keista, bet Churchillis ir Edenas jaučiasi suvaržyti protestuoti, nors jiems neturėjo būti jokios abejonės, kad tai buvo priešinga deklaracijai. (Churchill, VI t., psl. 420). Pasirodo, kad neveltui Stalinas liepė pasaugoti tą procentų popieriuką.

Tos deklaracijos vykdymas ir buvo pokarinis vakariečių ir sovietų bendradarbiavimo pagrindas egzaminas, aiškinant, ką reiškia tokie terminai kaip deklaracija, suverenumas, nepriklausomybė, reprezentatyvi vyriausybė ir laisvi ir neįtaigoti rinkimai. (Churchill, VI t., psl. 422).

Pačioj Anglijoje prasidėjo krizė. Balsuojant vyriausybei pasitikėjimo klausimą žemuose Rūmuose, keturi ministrai — parlamento nariai susilaiko nuo

balsavimo ir du ministrai visai atsistatydina.

1945 m. kovo 27 d. Churchillis rašo prez. Rooseveltui, kad jis esąs pataręs Jaltos susitarimų kritikams pasitikėti Stalinu, nes kitaip Rytų Europa būsianti išskirta iš Declaration of Liberated Europe sovietų išpareigojimų, ir anglai ir amerikiečiai nustos bet kurios įtakos tose srityse. Jo nuomone, tesą tik viena galimybė — prisipažinti prie visuotino pralaimėjimo: toji galimybė yra laikytis Jaltos deklaracijos nuostatų. (Churchill, VI t., psl. 432—433).

1945 m. kovo 29 d. prez. Rooseveltas rašo Staliniui, kad sprendimai, kurie buvo pasiekti Jaltos, yra geri ir daugumos žmonių pasaulyje buvo sveikinami su entuziazmu, matant Stalino sugebėjimą rasti bendrą bazę susitarti ir esant geriausia garantija saugiam ir taikiam pasauliui po karo. Bet toliau prez. Rooseveltas pridėdą, kad nematyti pažangos vykdant tai, ko pasaulis laukia iš politinių sprendimų, kurie pasiekti konferencijoje, ypatingai kas liečia Lenkijos klausimą. Taip pat jis priimana Staliniui susitarimą dėl išlaisvintos Europos deklaracijos. Prez. Rooseveltas negalys supaprasti, kodėl dabartiniai įvykiai Rusijoje turėtų būti aiškinami, kaip neįeiną į to susitarimo terminus. (Churchill, VI t., psl. 743—744).

Prez. Rooseveltas buvo susikrimtęs ir susirūpinęs. Bet mir-

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.,	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

tis jį pakirto, dar tik pradėjus kilti pirmiems nesuderinimams daigams. Ir tas susirūpinimas buvo pamatuotas, nes anglai nebuvo vieninteliai Atlanto Čarterio ir Išlaisvintos Europos Deklaracijos pasirašytojai: amerikiečiai lygiai buvo įvelti ir surišti.

San Francisco ir Potsdamo Konferencijos

Prez. Trumanas, perėmęs pareigas, buvo nuomonės, kad reikia dabar nusistatyti, ar vakariečiai laikysis pagrindinių principų, nustatant sienas tvarkingo proceso keliu prieš jėgą, gąsdinimą ir grasinimus. Ar Anglija ir Amerika leis savo sąjungininkams grobti žemes ar naudotis taktika, kuri primena Hitlerį ir Japonus. (Churchillis, VI t., psl. 555).

1945 m. balandžio mėn. Baltuose Rūmuose įvyko posėdis, kuriame dalyvavo prez. Trumanas, karo vadai ir Stettinius. Tame posėdyje buvo svarstytas klausimas, kad sovietai nenori vykdyti Jaltos susitarimus Balkanuose. Karo atstovai tame posėdyje prašė kantrybės Sovietų Sąjungos atžvilgiu, nes jie bijojo, kad susikirtimas gali sudaryti pavojų Rusijai įstoti į Tolinųjų Rytų karą. Net ir po liepos 16 d., kai atominė bomba buvo išsprogdinta, Potsdamo konferencijoje karo atstovai pagėidavo viską daryti, kad Rusija dalyvautų Tolinųjų Rytų kare.

Churchillis irgi pradeda pramatyti sovietų intencijas. 1945 m. gegužės 4 d. jis rašo Edenui į San Francisco, kaip jam viskas dabar atrodo. Jis prisipažįsta, kad teritorijos rusų kontroleje bus Pabaltijo valstybės, visa Vokietija ligi okupacinių linijų, visa Čekoslovakija, didelė Austrijos dalis, visa Jugoslavija, Vengrija, Rumunija ir Bulgarija. Jo nuomone, tai sudarą Europos istorijoje atvejį, kuris neturį sau palyginimo ir nebuvęs numatytas sąjungininkų ilgoj ir pavojingoj kovoj. (Churchillis, VI t., psl. 503).

Kyla klausimas, ar tai nėra tik lėkštas pasiaiškinimas. Kai nepolitikai tai numatė, dar tik karui pasibaigus, kodėl tokiam politikui, kaip Churchillui, kuris turėjo geriausias informacijos šaltinius, nebuvo aišku. Jis pasiteisina, kad dar 1943 metais tas klausimas anglams tebuvo tik teoretinis. Būk bendra nuomonė vyravusi, kad Rusija sustos kariavusi, kai tik pasieks savo sienas; ir kai ateisias laikas, Vakarų sąjungininkai turėsia įtikinti Rusiją nenutraukti karo. (Churchillis, VI t., psl. 508).

Tai visai keistas aiškinimas, kada faktai rodo, kad anglai gerai žinojo jau 1941 metais, ko Stalinas siekia ir ko jis nori. Tai jiems — anglams tai nebuvo jokia paslaptis. Churchillis dar net ir Potsdamo konferencijoje buvo per geros nuomonės apie rusus.

1945 m. gegužės 11 d. Churchillis rašo prez. Trumanui, kad jam džiugu, žinant prez. Trumano nusistatymą laikytis tei-

Modernios elektros pramonės inspektorė tikrina elektros sujungimus. Viskas daroma automatiškai, bet tikrinti gali tik tai budri moters akis.

singos Jaltos susitarimų interpretacijos. (Churchillis, VI t., psl. 602).

Dar gegužės mėnesį Edenui susitikus su prez. Trumanu ir Mr. Joseph Grew, kuris tuo metu vadovavo Valstybės Departamentui, pastarieji skundėsi, kad rusai nenori laikytis savo žodžio dėl Jaltos susitarimų.

Prez. Trumanas siūnia Joseph Davis į Maskvą patirti, kas ten naujo ir kokie vėjai pučia. Tas pats Davis, kuris buvo Maskvoje JAV ambasadorius savo laiku ir kuris buvo tiesiog susižavėjęs Stalinu. Gegužės 29 d. Davis susitinka su Edenu Londone. Edenas rašo, kad Davis kalba buvo ne kas kita, kaip maldavimas iš rusų. Edeno nuomone, Davis esąs gimęs pataikautojas ir mielai atiduotų visą Europą, išskyrus anglus, rusams, kad tik Amerika galėtų būti neįvelta į ginčą su rusais. Edenas pastebi, kad tai buvo visos Neville Chamberlaino klaidos ir iliuzijos, pakeičiant Rusiją vietoj Vokietijos. (Edenas, psl. 634).

1945 m. birželio 23 d. Churchillis rašo Stalinui, kad pastovūs teritoriniai pakeitimai turėtų būti nustatyti prie taikos stalo. (Churchillis, VI t., psl. 561).

Vokiečiams besąlyginiai kapituliuavus, didieji susirenka Potsdame.

1945 m. liepos 17 d. pirmame plenumo posėdyje, kuriame pirmininkavo prez. Trumanas, jis pasiūlė, kad Didž. Britanijos, Kinijos, Rusijos, Prancūzijos ir Amerikos užsienių reikalų ministrai paruoštų taikos sutarčių ir sienų nustatymo Europoj projektus. (Churchillis, VI t., psl. 649).

Stalinus ir Churchillis pradėjo abejoti dėl tokio pasiūlymo. Jie abu bijojo, kad Grand Alliance gali sugriūti. Ta baime tas posėdis ir buvo baigtas.

Stalinus nenorėjo, kad Kinija dalyvautų, kadangi rusai nebuvo karo padėtyje su japonais, lyg Europos klausimas būtų buvęs Azijos klausimas. Churchillis nenorėjo, kad prancūzai dalyvautų. Abiems jiems atrodė, kad trys didieji geriausiai gali ir toliau tvarkyti pasaulį.

Prez. Trumanas buvo nuomonės, kad įsisteigus Jungtinėms Tautoms, trys didieji savo dienas baigė.

Potsdamo konferencija buvo visai nuobodi politiniu atžvilgiu. Nieko teigiamo konkrečiai nebuvo sutarta ir pasilikta prie to, kaip turima.

Gražiausiai jos darbingumą pavaizduoja ir toks faktas. Antroje sesijoje Užsienių reikalų ministrai patiekia savo projektą dėl Europos taikos sutarčių projektų. Tas jų projektas numatė, kad reikia sudaryti Užsienių reikalų ministerių tarybą, kuri paruoštų tuos projektus. Tą tarybą turėjo susidėti iš penkių ministerių.

Prez. Trumanas buvo už tai, kad tie Tarybos paruošti projektai būtų pateikti Jungtinėms Tautoms patvirtinti. Kiti du didieji nebuvo taip jau teigiamai nusistatę Jungtinių Tautų tvirtinimo klausimu.

Iškilus klausimui dėl vakarinių sienų, Stalinus trumpai ir drūtai atrėžė: Nieko aiškaus nebuvo nustatyta Jaltoj dėl vakarinių sienų. Nei vienas mūsų nėra įsipareigojęs. (Churchillis, VI t., psl. 655).

Potsdamo konferencijoje Churchillis vėl buvo sužavėtas Stalinu. Nežiūrint kitų priešingos nuomonės, jis vis tiek tvirtino Edenui, kad jam patinka Stalinas. Potsdame Churchillis buvo duosnus ir rėmė visas rusų pretenzijas į "jų laisvę" — į neužsantalę per visus metus uostą — Karaliaučius. Tie procentai ir Potsdame dar atsirūgo.

1945 m. liepos 18 d. Churchillui pietaujant su Stalinu, pastarasis skundėsi JAV, kad jos reikalauja pakeisti Rumunijoj ir Bulgarijoj vyriausybes. Stalinas nesikišęs į Graikijos reikalus ir todėl esąs užsigavęs tokiu amerikiečių reikalavimu ir skaitė, kad tai yra neteisinga iš JAV pusės tai reikalauti. (Churchillis, VI t., psl. 636). Churchillis nieko negalėjo jam į tai atsakyti, būdamas susirišęs savo procentais. Kaip matome, jam ir Stalinui procentai buvo svarbesni, kaip visi Jaltos susitarimai. Amerikiečiai nerado per daug pritarimo net iš savo sąjungininko anglo.

Potsdamo konferencijos metu ir pats Edenas taip pat suprato, kad jis irgi nebuvo iš geriausių užsienių reikalų sekretorių. Rusai jį norėjo vėl matyti savo vietoje po Anglijos 1945 m. rinkimų. Jam paaiškėjo tik tada, kodėl rusai jo nori: jis per dažnai nusileidžia rusams. (Edenas, psl. 635).

Pokonferenciniai apdūmojimai

1952 m. Churchillis stato pats sau klausimą, kaip viskas atrodo po aštuonerių metų. Jis ir pats atsako: Pabaltijo valstybės, Lenkija, Rumunija, Bulgarija, Vengrija yra degraduotos į satelitines valstybes po totalitarinę komunistų valdžią. (Churchillis, VI t., psl. 602).

Politikai turi būti vertinami pagal padarinius, o ne pagal jų kalbas ar žodžius, tartus iškilmingomis progomis.

Kaip tik karas buvo laimėtas, anglai ir amerikiečiai pralaimėjo taiką Stalinui. Sumokėta kaina buvo Baltai, Lenkai, Vokiečiai ir tie kiti Balkanuose, kurie prarado savo laisvę. (Broad, psl. 470).

Jokia paslaptis nebuvo didiesiems politikams, kad išlaisvintoms Antrojo Karo tautoms nebuvo joks malonumas, kad juos vokiečiai užpuolė ar net kad rusai juos "išlaisvino". Tik buvo ir yra nesuprantama, didžiųjų šalių propaganda, kuri visai skirtingai tuos du vienodus dalykus dėstė ir dėsto.

Apgalvotai ištisas tautas naikino vokiečiai. Tą patį daro ir rusai. Praktiškai rusai tik pasimokė iš vokiečių, kad geriausias būdas aplėšti nugalėją tautą yra išvežti visą judomą turtą, kuris yra reikalingas nugalėtojų ar "išlaisvintojų", ir išvaryti jos vyrus, kaip nuolatinius ar laikinus vergus.

Ką Europa galėjo laimėti iš Antrojo Karo, sumušus Hitlerį, tai yra didelė mįslė, jei totalitariniai - policiniai Rusijos režimas viešpatauja kontinente, pakeitęs tik nacius?

Turime sutikti su maršalu Alan Brooke, kad iš rusų nebuvo reikalaujama nei pasižadėti, nei duoti. (Broad, psl. 273).

Pats Edenas prisipažįsta, kad anglų užsienio politika buvo liūdnas laužas. (Edenas, psl. 607).

Ar Vakariečiai išvengia kaltinimo ir gėdos, kad Stalinas juos įvėlė į tą košę? Vakariečiai negali išvengti savo atsakomybės. Jie turėjo geriausių galimybių. Jokių veiksmų nebuvo parodyta,

išskyrus Graikiją ir Daniją. Nelaimės užpuolė išlaisvintus žmones. Jie apmoka didžiųjų politikų apskaičiavimus ir taip pat užmoka už jų laurus. Baltai, vokiečiai, lenkai, vengrai, rumunai, bulgarai, čekai, jugoslaviai, albanai buvo išlaisvinti, bet daugiau jų nebėra išlaisvintų pasaulio ir nustojo laisvės per išlaisvinimą.

Netruksta ir šiandieną politikų, kurie nenori interesuoti, kas vyksta Rytų ir Vidurio Europoje. Tai nieko stebėtino ir nieko naujo. Neville Chamberlainas irgi stengėsi nesiinteresuoti, kas dedasi už Reino. Noras eiti su diktoriais į susitarimus tik drąsina jų užmačius. "Politika, kuria nusileidžiama smurtui, galima laimėti laikiną nusiramimą; bet negalima laimėti pastovios taikos tuo keliu". (Edenas, psl. 22). Tai eksperto žodžiai, kuris pats gerai žino iš savo patirties, kiek buvo galima laimėti, nusileidžiant diktatoriams.

Edenas irgi pripažįsta, kad "reikia neužmiršti, kad tai buvo karas, kuriame didieji kovoję už mažų tautų teises". (Edenas, psl. 107).

Churchillis irgi neatsilieka ir pripažįsta, kad anglai ėjo į karą ne vien tik ginti mažųjų šalių nepriklausomybę, bet paskelbti

LIETUVIŠKA ŠEIMA

savo jaunąją kartą išrašydama nariais į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, bus užtikrinta, kad jaunuoliai suartės su savo tautos žmonėmis, dalyvaus lietuviškame veikime ir bus auklėjami patirotinėje dvasioje. Jeigu į Jus kreipsis SLA organizatorius, sutikit jį palankiai, nes jis turi gerus patarimus apraudos reikaluose. Daugiau apie SLA sužinosite, jei parašysite tokiu adresu:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA,

307 West 30th Street,
New York, N. Y. 10001

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKLAUSIAS DARŽAS

BUČO DARŽAS

WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

VISI LIETUVIAI, KAIP PAVIENIAI, TAIP IR ORGANIZACIJOS, DRAUGJOS — PAREMKITE SAVO AUKOMIS "NAUJIENŲ" MAŠINŲ FONDA, JŪSŲ SKUBI AUKA PASPARTINS "NAUJIENŲ" TOBULĖJIMĄ.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

ir įgyvendinti individualines teises ir laisves, kuriomis moralė yra paremta. Taip pat jis pripažįsta, kad tai nėra toji tikrai išlaisvinta Europa, dėl kokios buvo kariuojama. (Look, 1958 m. balandžio 29, Nr. 9).

Kokia padėtis yra dabar? Ar tai taika, pasiekta po karo? Deja. Tai tik pratęstos paliaubos. (Churchillis, V t., psl. 712). Pasaulis dar laukia, kada didieji įvykdys savo pareigą sušaukti Taikos Konferenciją.

Karas parodė ir politikams, kad "yra lengviau susidėti su blogais bendrininkais, negu jų atsikratyti". (Churchillis, V t., psl. 122).

Didieji nuo pareigos sušaukti Taikos Konferenciją ar derybomis savo tarpe išspręsti neišspręstus klausimus nėra atleisti. Jungtinių Tautų Organizacija to neatstoja.

Jungtinės Tautos buvo siekiama padaryti, kad jos nebūtų stipriųjų priedanga ir pasityčiojimas iš silpnųjų. Toje organizacijoje laimėtojai turėjo apsvarstyti savo veiksmus ir pasirodyti verti savo kilmingumo. Bet, deja, kilmingumas išgaravo net savo tarpe derantis. Pasaulis liko suskaldytas į dvi dalis. Jungtinės Tautos yra reikalingos giles reformos. Edenas, vienas iš svarbiųjų Jungtinių Tautų pirmapradininkų, irgi skundžiasi, kad tos Tautos taiko du mastus, ko išvadoj praranda savo respektą: kantrios su naujai atsirandančiomis diktatūromis ir griežtos su Europos demokratijomis. (Edenas, psl. 436).

Tokios jungtinės Tautos, kokios jos yra šiandieną, yra visai nenaudingos spręsti mūsų klausimą. Kodėl? Kiekvienas esminis klausimas turi turėti didžiųjų pritarimą Saugumo Taryboje. Laukti, kad Sovietų Sąjunga duotų pritarimą mūsų klausimą iškelti Jungtinėse Tautose tėra tik svajonė. Visuotinas susirinkimas tėra tik patarti ar pritariti. Bet visuotinas susirinkimas neįpareigoja esminiais klausimais didžiųjų, kur jie nėra davę savo sutikimo. Jei didysis sako, kad tai esminis klausimas, tai niekas to klausimo ir neduos visuotinam susirinkimui balsuoti, kur tas didysis yra skirtingos nuomonės nuo kitų didžiųjų. Geriausias pavyzdys yra kilęs ginčas dėl mokesčių: sovietai sako, kad tai yra esminis klausimas, o vakariečiai, kad tai yra procedūros klausimas. Bet tas klausimas neduodamas balsuoti visuotinam susirinkimui.

Mes esame didžiųjų išlaisvinti. Todėl yra jų pareiga ir atsakomybė žiūrėti, kad mes galė-

tume gyventi taip, kaip buvo žadėta visiems tiems, kurie buvo nukentėję nuo nacių. Nugalėtojų pareiga yra atstatyti Pabaltijo valstybėse demokratinę santvarką. Pabaltijo valstybių žmonės jų nuo tos tarptautinės pareigos nėra atleide, jei pasaulis dar nori remtis teise ir teisingumu ir morale.

Sovietų Sąjunga yra tarptautinės bendruomenės narys ir jai negali būti taikomas kitas masas, kaip visiems kitiems, kurie neturi galios kitų pavergti, ir kaip jie taikė naciams karo nusikaltėliams. Juk jie prisidėjo prie tų principų ir teisių laisva valia ir negali teisintis savo išimtiną padėtimi, kada jie buvo vieni didžiausi tų principų taikymo naciams rėksniai. Kitų narių pareiga yra žiūrėti, kad ir rusai vykdytų, kas yra privaloma vykdyti. Jau jokio pavojaus iš Vokietijos, o ypatingai iš Pabaltijo valstybių pusės rusams tikrai nebėliko.

Pabaltijo valstybės nėra Jungtinių Tautų nariai ir neneša jokios atsakomybės dėl rusų elgsenos. Mes esam jų elgsenos aukos. Bet tie, kurie yra Jungtinių Tautų nariai, turi pareigą žiūrėti, kad teisė ir teisingumas būtų taikomas visiems. Jei yra kalbama apie tarptautinę teisę, moralę ir civilizaciją, tai reikia tarptautinėms bendruomenėms ją vykdyti ir pagal tai gyventi, kaip pridera civilizuotiems padarams. Arba tada geriau apie tai visai nekalbėti! Ar vėl turim grįžti į barbarizmo amžius ir gyventi laukinių dėsniais?!

Literatūra:

1. Mr. Baduch by Margaret L. Coit, Boston, 1957.
2. Lewis Broad, Winston Churchill, New York, 1963.
3. Winston S. Churchill, The Second World War, 6 tomai, Boston, 1948—1953.
4. Anthony Eden, The Reckoning, Boston, 1965.
5. Edward R. Stettinius, Jr., Roosevelt and the Russians, Garden City, New York, 1949.

NOW OPEN!

THE BEAUTIFUL APARTMENT LOUNGE

Starring "CARMEL ABBOTT"
"THE TORCHIESY TORCH IN TOWN"
Entertainment every Wed. — Thurs. — Fri & Sat.
Starting at 9:30 P. M.

3820 W. 63RD STREET.

PHONE 767-9752

McDOUBLE
CHEESEBURGER
NEW-'N-BIG
ONLY 38 CENTS

Yes, it's double in size — double in goodness, too. Another McDonald's exclusive in good eating — a double portion of McDonald's 100% Pure Beef Hamburger topped with that delightful golden Cheddar flavor. All yours for only 38 cents — that's right only 38 cents. Try this tempting McDouble Chesseburger. We're sure you'll agree "it's the best Chesseburger in all the land".

LOOK FOR THE GOLDEN ARCHES

McDONALD'S

5733 SO. KEDZIE

2100 W. 79th ST.

Both locations open seven days a week 11 A.M. till midnight

BACK TO SCHOOL & AFTER VACATION SPECIALS

On reg. \$15.00 Helene Curtis "FIRST TIME" cold wave including — Haircut — Shampoo — Set for \$10.00.

Come in and meet our staff.

- Diane Kunce • Arline Moore
- Bobbie Kubacki • Dorothy Siwinski • Diane Nyquist
- Dolly O'Day.

"LYNN CARNAHAN" COLORIST

KOLOUR N KURL

2419 W. 71st Street.

Phone WA 5-0011

Hours: Tues. — Thurs. Fri. 9—9.

Wed. & Sat. 9—5.

Sunday by appointment 11—4

DIANA School of Dance

(Directed by Diana Tarandy)

3758 W. 59th STREET
9354 53rd AVE.

American Legion Hall
Oak Lawn

- Ballet • Tap • Toe • Baton
- Modern • Jazz • Character
- Acrobatic

BEGINNERS and ADVANCED STUDENTS

Club Engagements A Specialty. Our Students get many opportunities to perform for Civic Organizations and Children's Theatre Groups.

ENROLL NOW for CLASSES

Call 581-5085

for Information

DAUGIAU PREKIŲ IR MAISTO PRODUKTŲ PASIRINKIMUI DABAR

Siųskite pinigų į USSR

Tegu jūsų mylimieji patys pasirenka.

PILNAI GARANTUOTA. TURI BANKŲ DEPARTAMENTO LEIDIMĄ IR APDRAUSTA IKI \$20,000.00.

Mūsų firma yra VIENINTELĖ, kuri visada siuntėjui persiunčia gavėjo pasirašytą KVITA. Pristatoma per 2 savaites. Jokių atskaitymų.

Vertė: 9 rubliai už \$10.00.

Persiuntimas: iki \$30.00 — \$2.75, virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING INC.

744 Broad St. Newark, N. J.

Prašykite katalogų angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28 St., New York

MU 9-0598

Isteigta 1945 m.

Atidara kasdien 9—5:30;

Šeštadienį po Labor Day 9—12:30.

LIETUVĖS BRANDA

(MOTERS JAUSMO, MINTIES IR VEIKSMO DARNOS PAGRINDAI)

Redaguoja gail. sesuo Ona Bosaitė, R. N., ir Anelė Kirvaitytė

Raštus ir klausimus siūsti:

ALVUDAS, 2319 W. GARFIELD BOULEVARD, CHICAGO, ILL. 60636

II METAI

Nr. 11 (18)

PRIIMK SAVO VAIKĄ TOKĮ KOKS JIS YRA!

Gali pasitaikyti kad jūsų vaikas bus jautresnis už kitus. Dėl to jis nėra blogesnis — tikrumoje, jis geresnis. Kūdikystėje toks reikalauja daugiau patogumo bei užsitikrinimo. Vėlesniuose metuose tokiame gali prireikti didesnio saugumo. Kūdikystėje toks vaikas gali jūsų draudimus "NE" priimti giliau širdin ir klusniai žaisti toliau. Gali prisieiti jums prisitaikyti prie tokio vaiko jautraus atsinešimo į gyvenimą; tada tokiame vaikui savus reikalavimus reikės švelniau perduoti.

Gali atsirasti visai priešingų nuotaikų vaikas — stiprios valios asmuo nuo mažens. Toks 2—3 metų sulaukęs atsiduria į kiekvieną kliūtį gyvenime su stipresne jėga.

Gali būti trečias atvejis — jūsų vaikas gali būti labai judrus — visą laiką ką nors daręs, nuolat nenustygstas. Jo energija verčia jį daugiau iš jūsų susilaukti "NE" už kitą ramesnį vaiką. Tokiam judriam vaikui motiniškos tvardos vadelės turi būti ilgiau laikomos.

Kiekvienoje vaiko augimo pakopoj visos motinos susikaupkimė, apsišvalgykimė ir klausykimės mūsų vaiko prigimties nusiteikimų. Būkime pasirengusios vaiko vidaus nusiteikimams derintis nepalūždomos — tada vaikui gyvenimas bus mielas jam išliekant tokiu, koks jis iš prigimties yra.

Stebėkime augantį vaiką!

Visi vaikai gimsta būdami skirtingų savybių. Taip pat jie tampa dar skirtingesniais begyvendami — priklausomai kas su jais nutinka jiems besivystant. Vienas jų gali susirgti dar kūdikystėje — tai gali sumažinti vaiko pasitikėjimą savimi. Kartais vaikui esant mažam jo motina suserga, arba ji dirba ne namuose — žodžiu, mažai turi laiko su vaiku pabūvoti kartu. Dar yra kita galimybė pakenkti vaikui — tai į motinystę einančių toms pareigoms visai nepasiruošusių kenkimas vaikui: tokios vaikus virgdo, su jais nežaidžia, jų nepaglamonėja. Šitoks nemotiniškas motinos elgesys vaiko asmenybę žudyte žudo. Mat, iki trijų metų amžiaus vaikui motinos motiniškumas yra labiau reikalingas negu vyresniam — jau 4—9 metų sulaukusiam.

Visos kultūringos valstybės reikalauja iš gydytojo pasiruošimo pirm pradėdant gydyti žmones. Taip ir turi būti — pirma reikia turėti, tik tada kitam ką nors gero pajėgti suteikti. Tragedija yra, kad nepalygina-

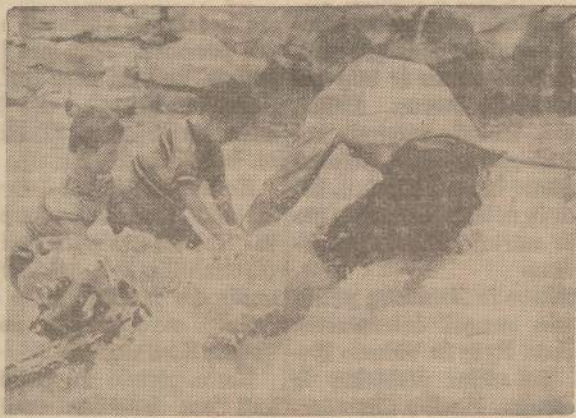
mai sunkesniai darbai — tėvo ar motinos pareigom niekas nereikalauja pasiruošimo. Pakenka dabar vien fizinės brandos. Už tai ir susilaukėm nelaimės — šeimų irimo, vaikų asmenybių menkėjimo ir po to einančių nežmoniškiausių pasekų.

Šiandien niekas neduoda ne inžinieriui bei ne architektui statyti namų bei tiltų. O nepalyginamai svarbesnį statinį — žmogaus asmenybės formavimąsi mes dažnai pavedame, o Dangau, jausmais nesveikiems. Taip nesveikasis tėvas - motina pajėgia sužlugdyti naujojo žmogaus ne tik kūną su protu, bet ir asmenybę — charakterį — jausmus — tą brangiausią žmogaus savybę.

Nieko nepadės tolesnis žmogaus kūno lavinimas gimnastikos pamokose, nieko negelbės jo proto lavinimas mokyklose, jei žmogaus charakteris bus žlugdomas namuose. Čia nesveiki jausmais tėvai — nors kūnu stiprūs, protu galingi — geri biznieriiai — sunaikins visą gerą įtaką vaiko išgytą gerų mokytojų bei tokių sporto vadovų žinijoj. Toks tėvų girtavimas, rūkymas, kitų apkalbėjimas bei skriaudimas vien sunaikinimą vaiko asmenybės neša. Nors ir gražiausiuose namuose vaikas gyventų, nors jis visas baleto figūras daryti išmokytų bei visus pianino bei akordeono klavišius dar ketverių metų būdamas teisingai paliesti mokėtų — nieko jam nepadės gyvenime, jei jausmais nesveikas tėvas — motina jį dvasiniu paliegiu — užsišpyrėliu užaugins. Nuo čia — nuo jausmų sveikėjimo tėvai ir vaikai turi pradėti savą atgimimą. Turime tapti kitas kitam pagarbos vertu žmogumi, o ne daiktul!

Pavieniai čia mes mažai ką galėsime nuveikti. Už tai susijunkime visi savo ir savų vaikų labui — charakterio tvarkymui per suaugusiųjų tinkamą pavyzdį ir per augančiam žmogui kūrybišką sąlygų suteikimą. Jungtinėmis jėgomis imkimės už svarbiausio darbo — tvarkymės suaugusieji patys — tada be jokių kitų pastangų ims žmoniškėti mūsų vaikai.

Neskaitant tėvų nebrandos, dar yra kiti negerumai, kurie gali žaloti augantį žmogų. Dabar daugelio tėvų gyvenimas sudaro vaikui sunkenybę pirmaisiais trimis amžiaus metais gauti tai, kas jo pilnam brendimui yra būtina. Čia blogybės gali būti daugiopos: 1. susikimšimas gyvenant; 2. per daug aplinkoj dvasia liguistųjų — geriančiųjų, kitus niekinančiųjų, rūkančiųjų...; 3. naujas vaikas nesuprantančių kaip elgtis tokiuo atveju tėvų šeimoj.

Policininkas, prisirišęs virve prie saugaus kuolo, įbrido į vandenį ir išgelbėjo iš Milwaukee upės vandens verpeto du jaunuolius.

Nežiūrėkime atgal

Jokios prasmės nėra dairytis atgal. Nė vienas negali atlikti daugiau negu pajėgia. Taip pat nė vienas nepajėgia jau atliktą dalyką iš naujo padaryti. Už tai kreipkime dėmesį į vaikus. Jiems mes galime suteikti tai, kas jiems šiuo momentu reikalinga. Mes galime saviems vaikams užtikrinti laimingą gyvenimą. Turėdamos savo vaiko ateitį prieš akis žinome, kad jam reikia padėti išaugti į pilnutinį žmogų — sveiką kūnu, protu ir jausmais. Žinodamos bent pagrindinius kelius į minėtą tikslą vedančius, eikime stebėti toliau besivystančius, 3—4—5 amžiaus metų vaikus. Bet apie tai sekantį kartą.

MIKROSKOPINĖ CELĖ NULEMIA ŽMOGAUS GYVENIMĄ

Visų žmonių bendras vystymosi pobūdis pastebimas kiekvieno atskiro asmens augime. Gimimas, vaikystė, brendimas, jaunystė, subrendimas, senėjimas, senatvė ir mirtis — tai kiekvieno iš mūsų normalus gyvenimo kelias.

Kaip gamtoje, taip ir atskiro asmens gyvenime pasitaiko nukrypimų nuo minėto pagrindinio žmogaus gyvenimo kelio. Kiekvieno žmogaus atsinešimą gyvenimo apyvostoms įtakoja trejopos jėgos: 1. esamas vystymosi tarpsnis — ar tai bus jaunystė ar senėjimas bei kuris kitas žmogaus gyvenimo laikotarpis; 2. paveldėjimas — tai kūno ir dvasios savitumai; 3. išorinės aplinkybės, kuriose žmogus gyvena.

Paveldėjimo dėsniai tvarko visą žmogaus vystymosi pakopas. Kiekvienai tokio vystymosi kakopai numatyta galimybė jau vos tik apvaisintoj žmogaus sėkloj — kiaušinėlyje.

Nuostabu, kad kiekvieno žmogaus pradžia yra mažutėje — mikroskopinėje celėje. Tokioje celėje yra visi žmogaus paveldėti savumai — visas žmogus. Taip pat didžiosios gyvybės jėgos — dauginimosi ir gyvenimo apsaugos galimybės jau yra minėtame kiaušinėlyje.

Apvaisinta žmogaus celė — kiaušinėlis dauginasi — dalinasi. Įvairios žmogaus kiaušinėlyje esančios savybės dalinasi į sritis — į sistemas; pastarosios vystaso viena po kitos. Pradžioj kiekviena sistema vystosi savitai. Tada regulatorius — nervų sistema išsivysto ir ima tvarkyti kitas sistemas. Pagaliau

išsivysto vidaus sekrecijos liaukos — pvz., antiinkstinės, lytinės, gūžio ir kitos. Jos pila savo gaminius — hormonus tiesiai į kraują.

Vienų vidaus sekrecijos liaukų hormonai veikia kitas tokias liaukas, tarsi jos visos būtų fabriko ant gamybinio diržo. Tas liaukas taip pat įtakoja nervai, o pastarieji savu keliu esti įtakojami vidaus sekrecijos liaukų. Tai tikras bendruomeninis gyvenimas; žmogus turėtų savo gyvenimą irgi bendruomeniškai tvarkyti — vienas kitą remti į savo vidinio gyvenimo tvarką nusižiūrėję. Matom, kad žmogus yra nervų ir liaukų darnaus tarpusavio darbo išdava. Tų liaukų ir nervų normalus darbas esti galimas tada, kai žmogaus medžiagos apykaita esti normali. Matom, kad žmogaus gyvenimą lemia tvarkinga mikroskopinė celė. Mes turime rūpintis nepakenkti jai. Jau vien moterų rūkymas žaloja minėtą mikroskopinę celę. O ką jau kalbėti apie nesubalansuotą maistą, su alkoholinių gėralų nudingumu mikroskopinei celei. Iš čia kyla svarbus reikalas mums patiems higieniškai maitintis — tuomi mes įpratinsime savus vaikus prie sveiko maisto. Vaikui negalima įkalbėti tvarkingos elgsenos bei mitybos — tai turi atlikti motinos ir visi kiti suaugusieji savu pavyzdžiu.

Nelaimė, kad žmonės, o ypač tūli besiskelbią krikščionimis nemėgsta šviesos ir persekioja šviesą bei tiesą žmonėse skleidžiančiuosius. Štai mes skaitome mūsų spaudoje šaipymąsi iš higienišku valgių — toji spauda uždusdama perša mums girtavimo nuotaikas, nesveikų žmogui bealkoholinių skysčių vartojimą. Tai būdinga žmonių grupė jau šventraštyje aprašyta: tamsos vaikai nemėgsta šviesos ir persekioja teisiuosius, kad jų nesveiki darbai dienos šviesos neišvystų.

Mes visos lietuvės cikime kartu su šių dienų mokslu savo gyvenimo tvarkyti. Nors ir už mūsų pinigų palaikoma spauda mums kartais nemalonumų suteikia — žinokime, kad tai nebrandžių žmonių darbas. Už tai mes visos lietuvės viena kitą remdamos dirbkime, kad mūsų vaikai išaugtų visapusiškai sveikesniais žmonėmis. Tada jie užims nebrandžių redaktorių vietas — tik tada mūsų spauda sugebės patiekti vien tik laikui atsakančią mokslo pažangą, o ne nebrandaus žmogaus pavydą, tamsą ir padoraus artimo skriaudimą.

CARŲ IR S. RUSIJOS...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

prekybai ir europinei kultūrai. Pavojų buvo galima pašalinti tik staigiais veiksmais ir nepaprastais reformų metodais, tai ryžtingu revoliucijos keliu. Tas buvo padaryta Petro I, kuris teisingai vadinamas didžiuoju (65 psl.). Nepaisant iš daugumos gausių negabių Petro darbo tęsėjų, Rusija vistiek išsaugojo savo didžiosios valstybės padėtį ir užkariavimų dėka prie Baltijos jūros ir išėjimo prie Juodųjų jūrų dėka užtikrino slavams visišką nepriklausomybę ir tautinės kultūros vystymąsi. Tokie buvo Petro Didžiojo karo diktatūros tikslai ir nuopelnai... (72 psl.).

Nors Sergej Michailovič Stepniak-Kravčinski buvo socialistas revoliucionierius, tačiau nė kiek mažiau kartų ir rusas nacionalistas. Jis kovojo prieš caro valdžią, bet nepagailėjo pagyrų Petru Didžiajam, kuris, pavergdamas kultūringesnes tautas, išplėtė Rusijos teritoriją į vakarus. Ko rusai siekė seniau, lygiai to paties siekia ir dabartiniai sovietiniai rusai. Kaip žinia, sovietai siekia pavergti visą pasaulį ir tam siekiui nieko nesigaili. Gyventojai skursta, bet ginklams, šnipams ir diversantams aukso iki valiai. Po II Pasaulinio karo, JAV padedant, jie net Elbę pasiekė, tai yra daug daugiau vakaruose laimėjo negu Petras Didysis. Be to, ir prarastą 1905 m. Sachalino dalį atgavo. Amerikiečiams už pagalbą II Pas. kare atsilygina net labai efektyviai: nuolatiniais kolonijomis, pavardžiavimu, rėmimu Amerikos priešų Korėjos kare, Vietname ir dar pažada remti.

Autorius gana vaizdžiai aprašo nakties kratą:

"Naktinis Peterburgas 1875 metais. Laikrodis tik ką išmušė antrą. Miestas miega apimtas gilios ramybės (81 psl.) ... Bet kokio keista kompanija slapta ir tyliai išlenda iš didelio pastato išėjimo? Dalis jų civiliai, kiti uniformuoti... Grupė persiskyrė: vieni slepiasi už kampo, kad milžiną užpuolus iš užpakalio, kiti tiesiog metasi prie įėjimo ir kelia apsnūdusį kiemsargį (82 pusl.). ... Kiemsargis linguoja, prieina prie durų ir smarkiai tampo skambutį... — Kas ten? — klausia moteriškas balsas. — Tai aš, Nikalojus Ivanovičius. Šeiminnikui telegrama.

Dabar girdėti kaip raktas su-

kasi spynoje, atsidaro durys ir policijos minia, atstūmusi pusnuogę tarnaitę, veržiasi į butą... šeimos tėvas klausia vieną viršininką, kas jis toks ir ką reiškia toks užpuolimas?

— Aš pristovas (nuov. viršininkas S. B.) — sekė atsakymas, — šis ponas prokuroras. Mes atėjome padaryti kratos (83 psl.). — Aš neturiu malonumo būti su jumis pažįstamas. Galvoju jūs turite orderį? — Suprantama. Kitaip nebūčiau čia... Mes atvykome dukters byloje...

Užpildžiusių kambarį žandarų akyse, motiną su jaunute dukrele privertė keltis iš lovos ir apsiirengti... Įstatymas ir viršininkai jam, leidžia daryti taip, kaip jam patinka... Prasideda krata. Žandaras atidaro mažosios spintelės stalčių, kuriame ji saugojo savo asmeniškus laiškus... Žandaras, metęs žvilgsnį į popierį, deda jį šalia ir tęsia laiškų tikrinimą. Mergina ryžtasi drąsiam žygiui. Vienu šuoliu ji metasi prie spintelės ir, pagriebusi raštelį, grūdasi į burną. Bet tą akimirka dvi storos rankos stveria jai už gerklės. Su riksmu pasipiktinęs tėvas šoka ginti savo vaiką. Bergždžia! Dar jos jam nepasiekus, jį patraukė atgal, stumia į kėdę ir stipriai laiko; tuo metu trys niekšai kovoja su mergina. Vienas griebė už jos rankų, kitas spaudžia gerklę, o trečias jėga žiodina, kiša ten purvinus pirštus, traukia popierį, kurį ji norėjo nuryti... Bet jos priešų persvara. Po susirėmimo ant stalo dedamas popierio minkštymas, suteptas krauju, ir kai žandarai savo auką paleidžia, ji apalpusi sukrito ant grindų. (85 psl.)

"... Krata truko iki prašvito. Apieškojo visus namų kampus, net kėdžių minkštumus peržiūrėjo ir iškėlė merginos kambarį grindis — po grindų lentomis ieškojo nelegalių knygų arba kompromituojančių popierių. (Daugelis angliškai skaitančių gali nežinoti, kad laikymas literatūros, kurią valdžia laiko kenksminga, Rusijoje laikomas baudžiamuoju nusikaltimu)". (86 psl.).

Kiekviena krata yra nemalonus įvykis. Kratomajam ypatingai nemalonu, kai jis turi paslėpęs kompromituojančią jį medžiagą. Aprašytoji krata įvykusi pas generolo Nikalojaus Batiuškovo dukterį Barbarą. Panašiai kratas daro ir sovietiniai žandarai: KGB (valstybės saugumo komisijos) tarnautojai. Tik jie su mergina būtų pasielgę kitaip: smogę per galvą,

o kai ji nuo smūgio būtų nustojusi sąmonės — laisvai iš burnos būtų išėmę popiergalį. Tas žinoma iš patirties. Sovietų saugumo policija nemėgsta "terliotis".

"... Nuo neatmenamų laikų Rusijoje policijos kratos atliekamos naktimis: tokie žygiai nemėgsta saulės šviesos... Žandarai savo aukas mėgsta čiupinti netikėtai. (87 psl.)... Melagyste ar gudrumu apgauti žmones, kad jie be baimės atidarytų duris — mėgiamiausias caro policijos metodas. Kai 1878 m. gruodyje ji norėjo areštuoti podporučiką V. D. Dubrovina, pulko karininką, buvusį Staraja Rusioje, liepė bataliono vadui, kad jis jam pasakytų, jog jis turįs jam svarbų pranešimą pulko reikalais. Odesos policija, norėdama areštuoti vieną savo auką, prie jo durų suriko "gaisras!" "Tas žmogus panikoje neapsirengęs išbėgo iš namo tiesiog į policijos rankas, kuri jį ir nusi-vežė" (88 psl.).

Autorius aprašęs kelis areštų ir kratų įvykius, sako: "... Įsidėmėtina, kad kiekvieno mano pateikto įvykio iniciatyva išplaukė iš policijos. Kai asmeninių priešų skundai ir įvairūs pranešėjai paliciją pastatė ant kojų, tokie įvykiai sparčiai gausėjo ir kėlė pasipiktinimą. Patys žemiausi niekingi žmonės, tikros bendruomenės padugnės, kuriems ir prisiekus niekas netikėtų, turi visas galimybes slaptais kaltinimais ir melagingais apskundimais, sukeltais paveldo, pasisotinti arba atlyginti už įsivaizduotas skriaudas. Ne vienas pranešimas, kas jį beprisistų, nelieka be pasekmių. Reikia tik atleisti virėją arba vagiliaujančią patarnautoją, kurį jūs grąsinote perduoti teismui, praneš, kad jūs socialistas, ir pas jus tuojau naktį padarys kratą... Pranešėjam nereikia net savo pavardės sakyti. Ano-

niminis pranešimas turi tą pačią eigą, kaip ir teisingai pasirašytas skundas... Policija nesiškai su nieku — nei su žmonių kokybe, imamų represijai, nei su žmogaus asmenybe. (94 psl.). ... Rusijoje teismo procedūra visai nesvarbi — ji lošia tik šalutinę, pagelbinę rolę. Pats svarbumas — patikimai uždarinti kalinį, laikyti jį "griežtoje priežiūroje". O teisti, aiškinti įrodymus, nustatyti jo kaltę ar nekaltumą — visai nėra ko skubėti, galima ir palaukti" (105 psl.).

Toliau autorius aprašo sumtosios Batiuškaitės atvedimą į kalėjimą, kur ji gavo kameros 39 numerį. Ją kaltino priklausius slaptai draugijai, kurios tikslas nuversti esamą valstybės santvarką. Ji tą kaltinimą neigė. "... Tuomet ją kaltino kitais nusikaltimais, klausinėjo apie ryšius, kuriuos ji tariamai palaikė su revoliuciniu judėjimu. Bet ji ir į šiuos klausimus atsakė neigiamai.

— Labai gerai — pasakė prokuroras, — turėsi laiko pagalvoti. Prižiūrėtojai, numerį Trisdešimt Devintą veskit atgal į kamerą... Jai davė ramiai pergalvoti; ji negalėjo skustis:

RECEPTŲ SPECIALISTAI

J. ir J. PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR MAX FACTORS KOSMETIKA

Sveikinimai gimtadienio, vardadienio, vestuvių ir įvairių sukaktuvių proga, linkėjimai greičiau pasveikti ir padėkos ir visokioms kitoms progoms kortelės lietuvių ir anglų kalba.
Mrs. Snyders saldainiai.

2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Pati žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS Į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue AL 4-5456
- NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St. CH 3-3005
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue EV 4-952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue DI 5-6808
- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue LI 2-1767
- SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway AN 8-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue TL 6-2674
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road TO 1-1068
- Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W. GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau GL 7-1575
- HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street FI 5-1571
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street SW 8-2968
- YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave GR 6-2781

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVELUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

- American Bonding
- American Indemnity
- Casualty Mutual
- Fidelity & Deposit
- Fire and Casualty of Conn.
- LaSalle Casualty
- Gibraltar Insurance
- The Hanover
- Highway Insurance
- The Home
- Interstate
- Manhattan Fire & Marine
- Mercury Mutual
- Monarch
- National Union
- New York Fire
- Security Insurance
- United States Fire
- Universal Insurance
- Western Fire & Casualty
- California Life

nuo jos lygiai bėgančių minčių niekas negalėjo atitraukti. Praėjo savaitė, kita, trečia. Praėjo mėnesiai, ir vis nieko negirdėti apie naują apklausinėjimą. Po pirmo mėnesio praėjo antras, trečias, ketvirtas, šeštas. Praėjo pusmetis, ir niekas nedrumstė jos gyvenimo vienumos keturiose akmeninės dėžės sienose, iš kurios ji išeidavo tik pasivaikščiojimui kartą dienoje kelioms minutėms į kitą dėžę, skirtingą tik tuo, kad virš jos atdaras dangus... Praėjo septyni mėnesiai, ir ji beveik nustojo vilties, kai staiga nelauktai prokuroras šaukia apklausinėjimui. Dabar, jau, tur būt, paleis!

Jos ilgai nelaike nežinioje. Apklausimas buvo trumpas ir šiurkštus (106 psl.). — Tu pagalvojai? — Taip, aš pagalvojau. — Ar turi ką nors pridėti prie ankstyvesnio savo parodymo? — Ne, neturiu. — Štai kaip! Tada grįžkit į savo kameras. Aš jus supūdysiu ten" (107 psl.).

Ar dabar sovietinėje Rusijoje daroma kitaip? Sovietiniai žandarai naudojami lygiai tais pačiais metodais, tik be asmeniško prokuroro dalyvavimo; ir dabar užtenka mažiausio įskundimo, spėjimo ar anonimo, kad kuris nors asmuo buvo priešingas įvedamai sovietinei santvarkai, o jei tas pasireiškė jau esant jį valdžiai — su tuo kalba trumpa. Imkim pavyzdžius iš pirmosios okupacijos.

Pasienio policijos rajono viršininkas liaudies vyriausybės paaukštintas — į kitą apskritį skiriamas baro viršininku. Kai jis vyko į paskyrimo vietą, kelyje buvo suimtas ir kalėjime uždarytas. Kitos įstaigos valdininkas iššaukiamas į NKVD skyriaus įstaigą paklausti ir pasikalbėti ar jis norėtų užimti kitą tarnybos vietą. Atėjus, skyr. viršininko padėjėjas rusas, faktiškasis viršininkas, atkišo pistoletą ir pareiškė, jog jis areštuotas. Vėl, NKVD skyriaus II dalies viršininkas rusas 1941. II. 3. paprašė buvusį policijos tarnautoją, mokantį rusų kalbą, skubiai su juo vykti į įstaigą išversti iš lietuvių kalbos į rusų kažkokį laišką. Kai atvyko, jam pasakė, jog jis areštuotas. Laikiniai uždare iš išvietės padarytoje kameroje, keturių sienų visai tuščioje dėžėje. Naktį apie 2 val. pradėjo tardyti, o kiti NKVD tarnautojai tuo metu jo bute darė kratą. Apie 5 val. paskelbė suėmimo nutarimą: kaltinamas tarnavimu baltagvardiečių (lietuvių) policijoje ir priklausymu šaulių "partijai". Tas nutarimas pasirašytas tardytojo, NKVD skyriaus viršininko pasirašytas, kad jis su nutarimu sutinka, NKVD komisaras valst. saug. vyr. majoras Guzevičius II. 5. nutarimą patvirtinęs ir II. 6. respublikos prokuroras sankcionavęs. Nors kaltinamas nepadarytais nusikaltimais, tačiau suimtas tvirtu nutarimu.

(Bus daugiau)

"NAUJIENOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
PRAUGAS IR BTČIULIS

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, SEPTEMBER 4, 1965

M. IVANAUSKO PARODOS AKIMIRKOS

Deginimo menas

Praėjusiais metais pirmą kartą užėjęs inž. Mikalojaus Ivanausko rezidencijoje darbo menėn, pamačiau keletą meno darbų, jų tarpe ir keramikos išdarbių. Paraginau jį rengti parodą, nes man tada jo deginimo darbai padarė įspūdžio. Nežinau, ar aš jį išprovokavau, bet jis tai ir padarė. Paroda buvo iškilmingai atidaryta praėjusį šeštadienį Roosevelt mokyklos rūmuose, Ciceroje. Išstatyta apie 150 kūrinių, tame gausiame skaičiuje lėkščių, taurelių ir meniškai išdekoruotų, taip pat deginimo būdu, skrynelių.

Parodą dar galima pamatyti šiandien ir rytoj.

Čia ir derėtų tarti žodį apie M. Ivanausko naujovišką kūrybos būdą, atseit, kaip jau buvo pavadinta — "liepsnos tapyba", turint galvoje pačios technikos pritaikymą meno darbams-grafikai. Vis dėlto atrodo, kad šios technikos pavadinimas "liepsnos tapyba" yra metaforiškas, nes tapyba esmėje visai kas kita. Parodos lietuviškame kataloge autorius, be kita ko sako:

"Medžiaga šiam menui gali būti naudojama natūralaus medžio lentos, presuoto medžio (medienos) plokštės, medžio drožlių plokštės, storas popierius-kartonas ir kamščio plokštės. Geriausias medis deginimui yra tas, kuris neturi kietų sakinų medinių rievinių. Tam tinka liepa, pušis, eglė, beržas, kedras ir kt."

Toliau sakoma:

"Liepsnos tapyba yra viena iš naujausių plastinio meno šakų, kuri (šia paroda) yra reprezentuojama pirmą kartą JAV-ėse ir iš viso meno pasaulyje yra naujovė, kurios vertę tepsprendžia meno žinovai".

Inž. Ivanauskas šį plastinio meno būdą kultivuoja jau 30 metų. Per tą laikotarpį jis perėjo daug bandomųjų stadijų, — nuo linijos iki tonų, gal dėlto ir pavadinta šis metodas "liepsnos tapyba". Tuo patim daugiau dėmesio nukreipta į technikos vystymą, negu į meno kūrybą. Deginimo priemonės medyje ar odoje nėra naujas išradimas, tai darė visokio amato meistrai impregnuodami medyje ar kitokioje medžiagoje raides arba pagražinimus. Bet šito nereikia maišyti su M. Ivanausko, jau pasiektų ir pritaikytų meno kūrybai rezultatų. Jis pirmas sugebėjo išmėginti grafikoje ir ornamentūroje įkaitintus įrankius, vielas, kaltus ir liepsną. Kokių šiandien priemonių menininkai neišgalvoja tapyboje, konstrukcijose, geležies lydinime, įvairiais spausdinimo būdais daro skirtingus ir net keistus efektus. Turint galvoje jau "išgrandytas" priemonės dailės darbams kurti, Ivanauskas išėjo kaip naujas žmogus menininkas su nauja, grafikai pritaikyta technika ir medžiaga. Paminėtini kai kurie didelio formato darbai ir beveik miniaturiniai, pvz. nr. 143 (celiuliozė), 137 — ab-

straktinis fragmentas, nr. nr. 98, 146, 148 "Abstraktų iliuzijos", tonas su linijų kompozicija, geri grafikos darbai. Didelio formato nr. 20 "Kaitra", gražus dekoratyvinis darbas. "Akvariumas", "Tragedija" (medis), "Aguonos", Jacqueline Kennedy ir mergaitės galvutė — piešinys, išlaikyta laisva technika ir grakščios linijos.

Kai kurie vėlesnieji Ivanausko darbai turi reljefinius tonų ir linijų iškilumus ir pagilimus.

Didelėje mokyklos auditorijoje paroda skoningai išplanuota. Pusantrio šimto įvairaus formato darbų iškabinta, bet neatrodo perkrauta. Gal geriau būtų buvę, jeigu autorius mažiau darbų būtų išstafęs ir tai pačių geriausių. Bet kaip visuomet su apžvalginėmis parodomis esti, taip ir šiuo atveju, bandyta reprezentuoti kūrybą nuo pradžios iki tam tikro (30 metų) laikotarpio, tai gana ilgas M. Ivanausko kūrybos ir techninės evoliucijos kelias. Atrinkus 30 ar 40 geriausių Ivanausko grafikos darbų — deginimo piešinių — būtų labai graži dar viena paroda. Jo tematika nepretenduoja ypatingoms meno idėjoms arba srovėms. Jis domisi abstraktu ir realistinėmis formomis, bet abstraktūs darbai man atrodo, labiau pavykę. Vienas toks mažas celiuliozės medžiagoje atliktas šviesos-tamsos kontrastų santykis, į kaulą panašus objektas, — tikras šedevras. Įdomūs ir popieriuje įdegti piešiniai — gėlės, ornamentai ir kt.

Vyrai, kad pamėgintumėm ir mes taip padaryti! Aišku, reikėtų gerai papraktuoti prie smilkstančios medžiagos ir gerokai reikėtų "pakeverzoti" su karštais kaltais bei atsuktuvais.

Gero vėjo Ivanauskui! m. š.

Sveicarijos skulptorius M. Alabsini iš 400 pasagu sukūrė šį mūlą. Vieni šveicarų meno žinovai tvirtina, kad čia yra vertingas meno kūrinys, o kiti pasakoja, kad bet kuris kalvis galėtų tokį rūpinį mūlą susugioti.